

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра політології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“30” 06.2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

переддипломної практики

рівень вищої освіти магістерський
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 052 – «Політологія»
освітня програма «Глобальні студії та світова політика»
філософський факультет

2025/2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету
Протокол № 5 від 30 червня 2025 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: **Фісун** Олександр Анатолійович – доктор політ. наук, професор кафедри політології, **Работягова** Ірина Володимирівна – канд. політ. наук, доцент кафедри політології

Програму схвалено на засіданні кафедри політології (№ 16 від 27 червня 2025 року)

Завідувач кафедри політології, проф. Олександр ФІСУН

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Глобальні студії та світова політика»

Гарант освітньої програми, доц. Юлія БІДЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету
Протокол № 10 від 19.06.2025 р.

Голова науково-методичної комісії
філософського факультету

 Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програму **переддипломної практики** складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **магістрів**, спеціальності 052«Політологія» освітньої програми «Глобальні студії та світова політика»

1. Опис переддипломної практики

1.1. Мета переддипломної практики

Головна мета переддипломної практики студентів-політологів 2-го (магістерського) курсу – збір і аналіз необхідних експертно-аналітичних матеріалів та ґрунтовна підготовка майбутніх магістрів до якісного написання й захисту магістерської роботи.

1.2. Завдання переддипломної практики

Головними завданнями переддипломної практики майбутніх магістрів є:

- закріплення теоретичних знань, здобутих при вивченні дисциплін професійної підготовки згідно із існуючим навчальним планом;
- наукове обґрунтування актуальності і практичної значущості вибраної теми магістерської роботи;
- засвоєння та використання необхідного наукового інструментарію в процесі дослідження політичних проблем, зокрема :
 - аналіз можливостей та обмежень використання сучасних інформаційно-аналітичних технологій для формування бази даних з наукової теми магістерської роботи;
 - аналіз можливостей та обмежень використання у політичному аналізі політичних проблем - кількісних та якісних методів та процедур дослідження;
- проведення пілотного дослідження та збір емпіричних даних з вибраної теми магістерської роботи;
- аналіз емпіричних даних базового дослідження з теми магістерської роботи та написання звіту;
- набуття практичних навичок та вмій щодо планування, підготовки, організації та виконання випускної кваліфікаційної роботи та оформлення її результатів;
- апробування вміння й здатності викладати результати своєї роботи та відстоювати сформульовані в ній наукові положення;
- складання, презентація та захист звіту про виконання програми переддипломної практики.

1.3. Характеристика переддипломної практики:

Кількість кредитів: 5 Загальна кількість годин: 150

Нормативна програма. Семестр: 3й. Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати переддипломної практики (рівень знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти на кожному етапі практики)

Переддипломна практика студентів – політологів - це їх завершальний етап підготовки до виконання дипломної роботи та його наступної самостійної професійної діяльності. Саме тому, під час переддипломної практики студенти 2 курсу збирають, аналізують вихідну інформацію для магістерської роботи, виконують індивідуальні завдання, що видані керівниками їх робіт, а також формують первинний текст магістерської роботи. Звіти з переддипломної практики студенти складають у формі, що відображає виконання ними індивідуальних графіків з підготовки магістерських робіт. У результаті переддипломної практики студенти отримують реальну можливість **навчитись практично застосовувати теоретичні знання** політичних дисциплін, закріпити і поглибити їх шляхом самостійної роботи в якості політолога-практиканта. Деякі з них отримують можливість майбутнього працевлаштування на кафедрі політології.

2. Зміст та організація проведення переддипломної практики

Перед початком переддипломної практики її керівництвом від кафедри політології проводиться установча конференція, на якій студентам повідомляється її мета, завдання та основний зміст.

Програмою переддипломної практики передбачаються такі основні етапи її проходження:

I тиждень

Організація й планування роботи з написання та захисту науково-дослідної роботи.

Самостійний аналіз сучасних підходів до розв'язання складних питань, пов'язаних із новітньою інтерпретацією певних наукових проблем, що є об'єктом магістерського дослідження.

II тиждень

Систематизація та впорядкування зібраного емпіричного матеріалу, результатів науково-дослідної роботи.

Висвітлення результатів власного наукового дослідження й основних положень досліджуваної проблеми в контексті сучасного стану розвитку політичної науки.

III тиждень

Коректне й аргументоване викладення власної думки в умовах спонтанного спілкування за результатами самостійної науково-дослідної діяльності: захист спостережень, обґрунтування власних висновків

Сприйняття конструктивних зауважень, критики з боку наукового керівника.

Коригування недоліків, виправлення помилок, удосконалення змісту дипломної роботи.

Оформлення науково-дослідної роботи та списку використаних джерел відповідно до чинних вимог щодо оформлення наукових праць.

Завершення написання науково-дослідної роботи, підготовка до рецензування. Організація чистового написання й підготовка до захисту науково-дослідної роботи.

3. Вимоги до баз переддипломної практики

Основною базою для проходження переддипломної практики студентів-політологів є випускаюча кафедра – кафедра політології, а також навчально-методичні кабінети ХНУ імені В. Н. Каразіна, наукові бібліотеки університету та м. Харкова. Конкретними керівниками переддипломної практики призначаються наукові керівники магістерських робіт, які відповідають за організацію та проведення вказаної практики. Навчальне навантаження за керівництвом переддипломною практикою виконується в межах навантаження за керівництвом магістерськими роботами.

Керівник практики від кафедри політології здійснює загальний контроль за дотриманням кожним студентом трудового розпорядку, за своєчасним і якісним виконанням виданого індивідуального завдання переддипломної практики, надає студенту необхідну науково-методичну допомогу в підготовці магістерської роботи. Наукові керівники магістерських робіт - несуть повну відповідальність за організацію, якість і результати роботи студентів під час проходження переддипломної практики. Для цього на кафедрі політології як основної бази переддипломної практики повинні:

- створити необхідні умови для виконання студентами програм практики;
- не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутньої професії;
- забезпечити студентам умови безпечної творчої роботи;
- надати студентам-практикантам можливість користуватися кабінетами, бібліотеками, документацією, необхідною для виконання програми переддипломної практики.

4. Індивідуальні завдання з практики (у разі потреби)

Студенти мають виконати індивідуальне науково-практичне завдання. Матеріали, отримані студентами-політологами під час його виконання, використовуються для написання випускної роботи за узгодженням із випусковою кафедрою.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ СТУДЕНТА-ПОЛІТОЛОГА ПРО ПЕРЕДДИПЛОМНУ ПРАКТИКУ

Після закінчення практики кожний студент обов'язково звітує на підсумковій конференції про виконання загальної програми переддипломної практики та індивідуального завдання. Для цього він подає на рецензування та керівнику практики від кафедри політології письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосередньо науковим керівником магістерської роботи та документи практики згідно з загальною програмою. Тобто, до матеріалів переддипломної практики кожного студента входять: 1) індивідуальний план-завдання; 2) характеристика з бази практики; 3) звіт про проходження переддипломної практики, а також інші документи, які були самостійно підготовлені студентами-практикантами в процесі її реалізації.

6. Підбиття підсумків переддипломної практики

Після рецензування звітних документів керівником практики від кафедри політології, студент разом з матеріалами переддипломної практики захищає звіт та складає залік. Звіт з переддипломної практики захищається студентом протягом десяти днів після завершення практики. Дата заліку визначається базою переддипломної практики - кафедрою політології.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

7. Критерії оцінювання переддипломної практики

За результатами захисту звіту переддипломної практики кожному студенту виставляється залік. Цю оцінку, за підписом керівника практики від кафедри політології, заносять до загальної заліково-екзаменаційної відомості і залікової книжки студента. У процесі оцінювання результатів переддипломної практики студента-практиканта **враховуються:**

- відповідність, якість та наочність поданих студентом звітних матеріалів переддипломної практики;
- повнота і якість виконання індивідуальних завдань студента під час проходження ним переддипломної практики;
- зміст та форма усної доповіді та відповіді студента на запитання з боку керівника практики та інших учасників підсумкової конференції;
- письмова характеристика студента-практиканта, що надається йому керівником магістерської роботи.

На підставі всіх цих даних вирішуються питання про зарахування матеріалів звіту та конкретного оцінювання результатів переддипломної практики кожного студента.

Бали 90-100 виставляються студенту в тому випадку, коли його звітні матеріали про проходження переддипломної практики оформлені відповідно до існуючих вимог, а керівники магістерських робіт оцінили роботу студента не менш як на «відмінно». Цьому активно сприяє і виступ студента на конференції, коли його доповідь логічно обґрунтована, повна та свідчить:

- про глибоке розуміння автором аналітичного матеріалу, який був зібраний ним під час проходження переддипломної практики;

- про вміння самостійно аналізувати первинну та вторинну емпіричну інформацію та застосовувати її у аналітичному звіті;
- про реальну практичну значущість авторських висновків і узагальнень щодо розв'язання конкретних проблем розвитку конкретного суспільства в цілому.

Бали 70-89 виставляються студенту в тому випадку, коли мають місце неістотні зауваження щодо змісту та оформлення матеріалів про проходження переддипломної практики, а керівники від бази практики, в свою чергу, оцінили його роботу на «добре». При цьому, доповідь студента під час захисту звіту також задовольняє зазначеним вище критеріям. Його відповіді на запитання членів комісії загалом правильні, однак:

- емпіричний матеріал, який був зібраний студентом під час практики, поки ще недостатньо систематизований;
- окремі аналітичні вміння практиканта поки ще сформовані на недостатньо високому професійно-кваліфікаційному рівні;
- у авторських висновках та узагальненнях практиканта присутні окремі неточності;

Бали 50-69 виставляються при недбалому оформленні студентом звіту та при умові, що керівники практики його роботу також оцінили на «задовільно». При цьому, доповідь студента під час захисту звіту свідчить:

- лише про загальне розуміння основних питань програми та індивідуальних завдань виробничої практики, а тому спостерігаються значні прогалини у конкретних знаннях проблем функціонування та розвитку конкретного суспільства в цілому;
- що його аналітичні вміння та навички аналізувати первинну та вторинну емпіричну політологічну інформацію ще недостатньо сформовані й потребують вдосконалення;
- що його авторські висновки та практичні рекомендації з наукової теми дослідження поки ще слабо аргументовані та носять поверхневий характер;

Бали 1-49 виставляється студенту тоді, коли відгуки керівників про проходження його переддипломної практики негативні. Окрім цього, мають місце істотні зауваження не лише до змісту й оформлення матеріалів звіту, але й до виступу студента на конференції і його реального виконання індивідуальних завдань виробничої практики. А саме:

- звітна доповідь студента про виробничу практику належним чином не підготовлена;
- відповіді студента на актуальні теоретичні та практичні політологічні питання неповні або зовсім відсутні;
- студент практично не орієнтується в теоретико-методологічних досягненнях політичної науки і спеціалізованій фаховій термінології.

ПРИМІТКА:

Студент, який не виконав програму переддипломної практики у повному обсязі або одержав на підсумковій конференції незадовільну оцінку при захисті індивідуального звіту, обов'язково направляється на повторне проходження практики в період канікул або відраховується з навчального закладу взагалі.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Контроль діяльності студентів під час переддипломної практики здійснюється у двох формах: поточний контроль (тижневі звіти студентів щодо виконання роботи) і підсумковий контроль (підсумкова конференція та звіт). В цілому робота студентів, які проходять переддипломну практику, контролюється керівниками магістерських робіт та керівниками практики кафедри політології. Останні проводять постійний контроль за відвідуванням студентами бази практики, дотриманням ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно встановленому графіку, що фіксується студентами в щоденниках з переддипломної практики та підтверджується підписом керівника магістерської роботи. З метою адекватного підсумкового оцінювання практики студентів перевіряються їхні поточні записи з виконаних пунктів програми практики, якість підготовки ними індивідуальних творчих завдань, а також підготовки підсумкового звіту переддипломної практики. В цілому, робота кожного студента під час проходження переддипломної практики оцінюється згідно з Положенням про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

9. Рекомендована література

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. К. : Вища шк., 1997. 271 с.
2. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
3. Літнарівич Р.М. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / МEGУ ім. С.Дем'янчука; Літнарівич Р.М., Кубай О.В. Рівне: Вид-во МEGУ ім. С.Дем'янчука, 2010. 44 с.
8. Навчально-методична й науково-дослідна робота студентів-філологів (реферат, курсова, випускна робота з української мови та методики її навчання) : навчально-методичний посібник для студентів / Пентиліук М.І., Гайдаєнко І.В., Окуневич Т.Г. та ін. К.: Ленвіт, 2010. 120 с.
9. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології. Навч. посіб. К.,ФOP Колесник К. І., 2009. 144 с.
10. Основні вимоги до підготовки та написання навчально-наукових і кваліфікаційних робіт (для студентів-філологів): методична розробка / КНУ ім.Т.Шевченка, Ін-т філології ; кер.проекту Г.Ф.Семенюк. К.: КНУ ім. Т.Шевченка, 2011. 82 с.
11. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: навч.-посіб. / Ф. М. Рудич, Р. В. Балабан, Ю. С. Ганжуров та ін. К.: Либідь, 2008. 440 с.
12. Політична наука: Методи досліджень: підручник /О. А. Габріелян та ін.; К.: ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
13. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робіт, який наводять в авторефераті. *Бюлетень ВАК*. 2008. №3. С. 9–13.